

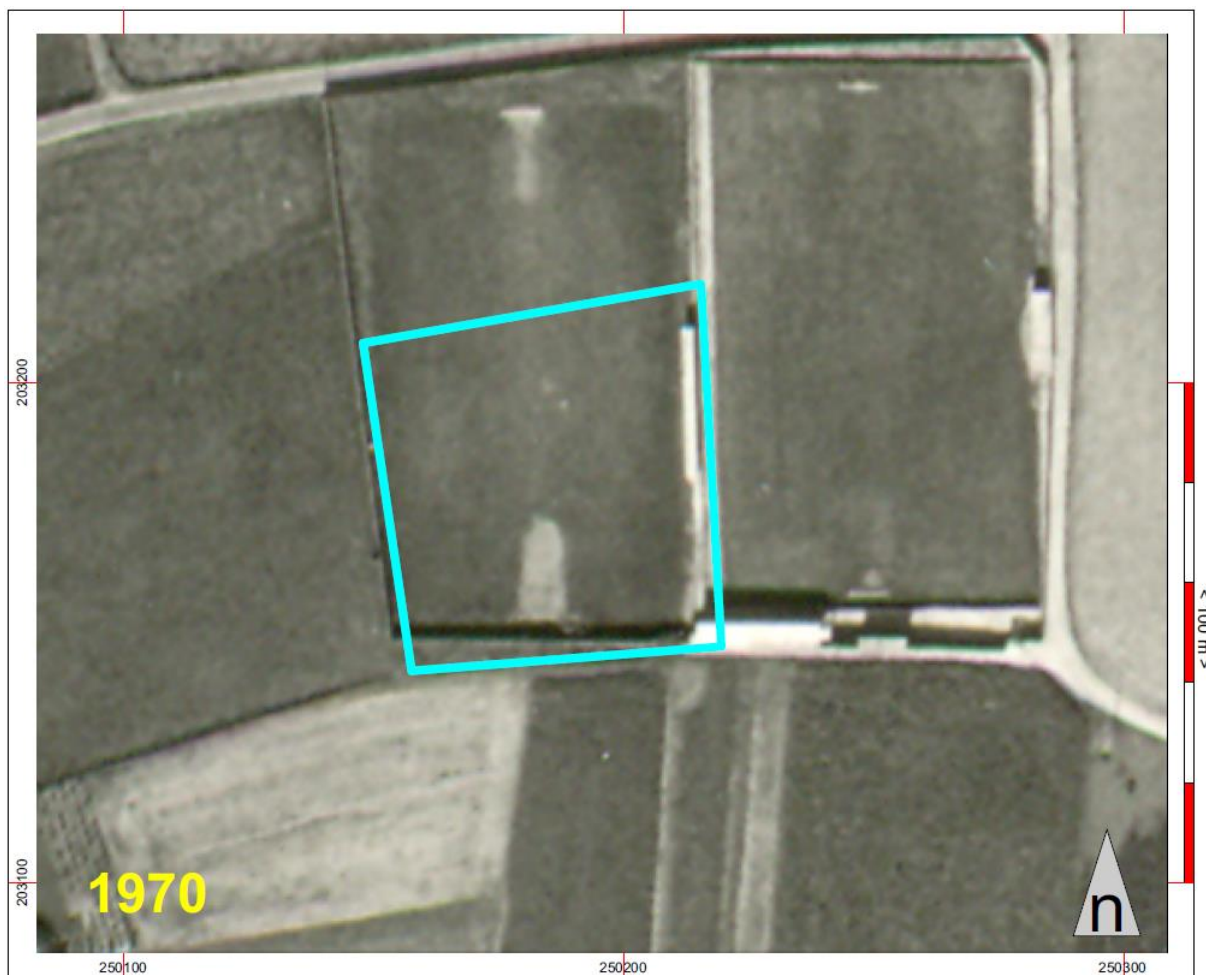
Archeologienota

Kinrooi (Ophoven), Hogekamp

Verslag van de resultaten van het bureauonderzoek

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Projectcode: 2019 I 396

Historisch en Archeologisch Advies, Studies en Toegepast onderzoek

Rik van de Konijnenburg, Grauwe Torenwal 6/00/1, B-3960 Bree (BE)

Mob. 0496 209 018 - e-mail: rik@konijnenburg.com

Verwijzing: VAN DE KONIJNENBURG, R.,(2019), Kinrooi (Ophoven), Hogekamp, verslag van de resultaten van het archeologisch bureauonderzoek, Haast-rapport 2019-49, D/2019/12654/49

Foto's: HAAST – Rik vd Konijnenburg (tenzij anders vermeld)

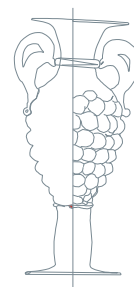
Tekeningen: HAAST (tenzij anders vermeld)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Wettelijk depot: D/2019/12654/49

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

Coverfoto: Luchtfoto, opname 1970 © AGIV, luchtfoto 1970-10-16_73974

Inhoud:

- 1: Administratieve gegevens
- 2: Aanleiding van het vooronderzoek
- 3: Besluit van het bureauonderzoek
- 4: Advies en te nemen maatregelen
- 5: Lijst met afbeeldingen

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

1: Administratieve gegevens

Projectcode	2019 I 396
Actoren	Rik van de Konijnenburg
	OE/ERK/Archeoloog/2015/00041
Locatie: Provincie	Limburg
Gemeente	Kinrooi
Deelgemeente	Ophoven
Site	Hogekamp
Kadastrale gegevens	Kinrooi afd 4 Ophoven, sectie B perceel 583d
Oppervlakte onderzoeksgebied	4250,36 m ²
Kadastraal percelenplan	Zie fig. 2
Topografische kaart	Zie fig. 3
Relevante termen thesauri OE	bureauonderzoek

Bounding Box:

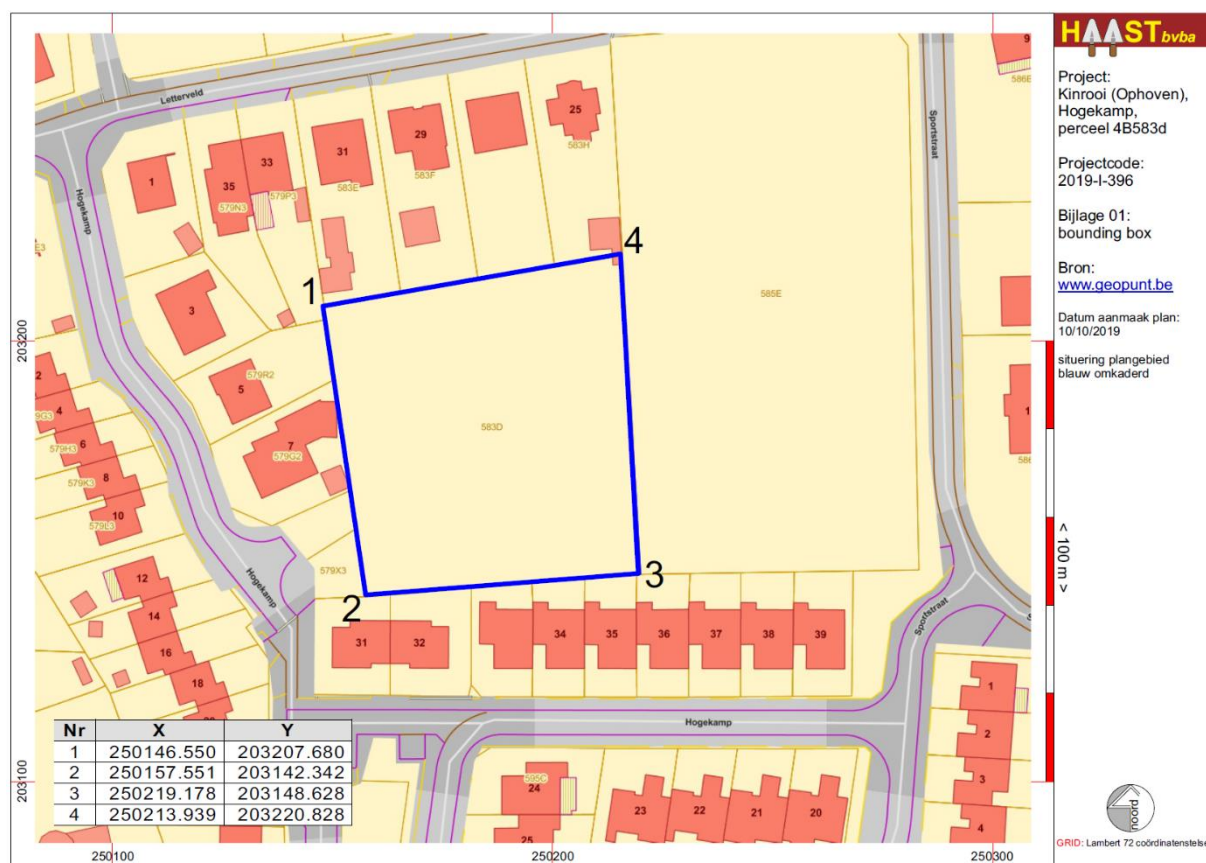

Fig. 1: Bounding Box

Federale
Overheidsdienst
FINANCIËN

Kinrooi (Ophoven) - Hoge-kamp Bijlage 02 - projectcode 2019-I-396

Gecentreerd op: KINROOI 4 AFD/OPHOVEN/

Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie

Meest recente toestand

Schaal: 1/1000

© 29/09/2019 - De AAPD is de auteur van het kadastraal percelenplan en de producent van de databank waarin deze gegevens zijn opgenomen en geniet de intellectuele eigendomsrechten opgenomen in de Auteurswet en de Databankenwet. Vanaf 01/01/2018 worden de gebouwen op het kadastraal percelenplan geleidelijk vervangen door een dataset beheerd door de gewesten. De AAPD zal dan niet langer verantwoordelijk zijn voor de voorsiening van de gebouwen op het kadastraal percelenplan.

.be

Kinrooi (Ophoven), Hogekamp – projectcode 2019 / 396 - PROGRAMMA VAN MAATREGELEN p. 4

2: Aanleiding van het vooronderzoek

Het terrein, nu bestaande uit één kadastraal perceel, zal verkaveld worden in 12 loten waarvan 11 voor bebouwing, aanleg van bestrating (lot 13 – nadien over te dragen aan het openbaar domein), nutsvoorzieningen (waterleiding, elektriciteit, gas, datakabel, gescheiden riolering (afvoer hemelwater en afvoer drinkwater), en groenaanplantingen op lot 12 en 14.

De woningen zullen telkens per twee geschakelde woningen zijn met mogelijkheid tot het bouwen van een kelderverdieping.

De bestrating zal worden aangelegd met een koffer van minimaal 50 cm dikte bestaande uit een opeenvolging van steenslagfundering, fijne steenslagfundering, gestabiliseerd zand en klinkers. De riolering zal centraal onder de wegenis worden aangelegd en aangezet worden op stabiele ondergrond op een diepte van minimaal 1,50 m onder het bestaande maaiveld. Typeprofielen van wegenis en riolering zijn op het ogenblik van de opmaak van deze archeologienota nog niet beschikbaar.

Het volledige terrein zal in eerste instantie voor de aanleg van de wegenis bouwrijp gemaakt worden. Dit houdt in het volledig verwijderen van de teelaarde, uitgraven van de slueven voor de riolering en uitgraven van de sleuven voor aanleg van de huisaansluitingen.

Wat betreft de bouwkavels kan pas na verkoop en per kavel de impact van de bouwwerken op de oorspronkelijke bodemopbouw bepaald worden. Gesteld mag echter dat ook per kavel voor het bouwrijp maken van het terrein de teelaarde deels of geheel zal verwijderd worden en de bouwgrepen tot mogelijk diep in de C-horizont zullen reiken, zeker indien woningen onderkelderde gaan worden.

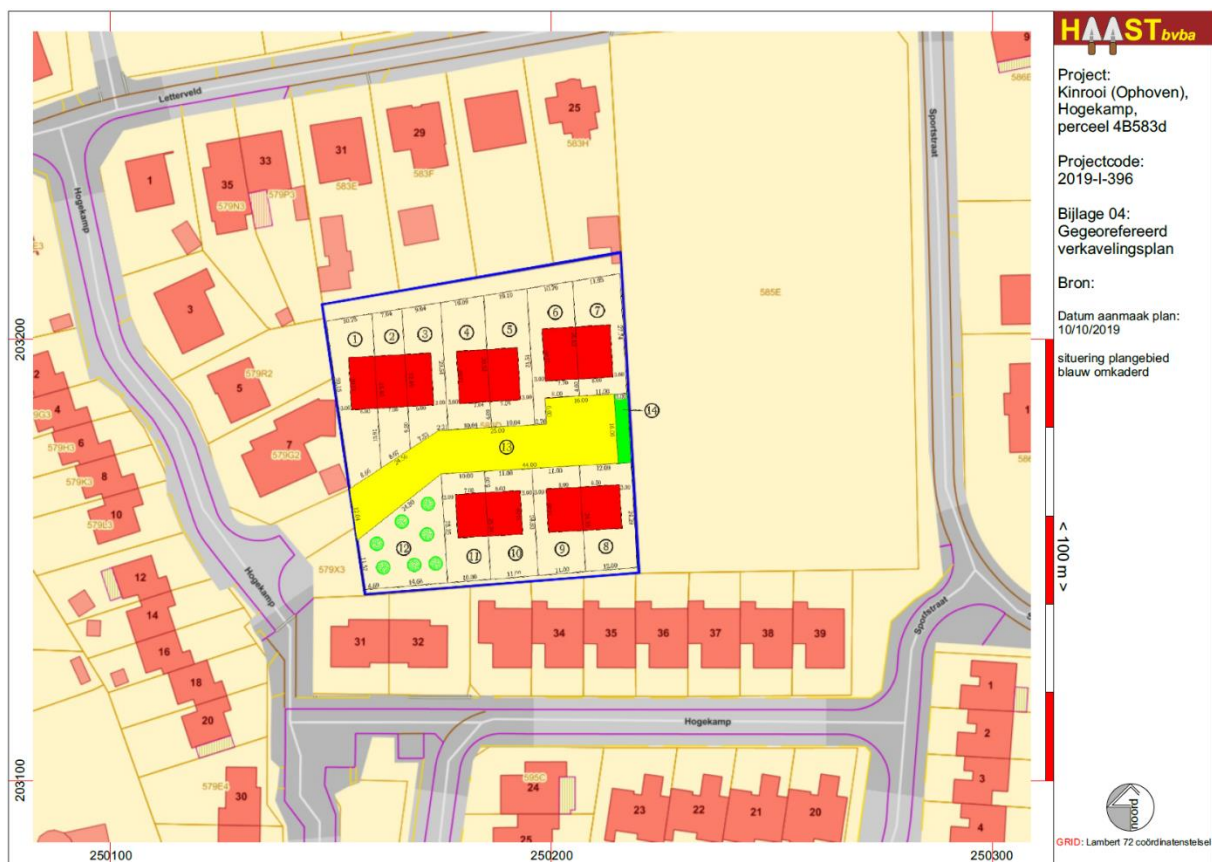

Fig. 3: georeferereerd verkavelingsplan © JC Building

3: Besluit van het bureauonderzoek

Het projectgebied blijkt tot en met het derde kwart van de 20ste eeuw een open stuk grond geweest te zijn dat als weide/akker gebruikt werd. Eind jaren 1960, zo blijkt uit de luchtfoto uit 1970, wordt het terrein ingericht als voetbalveld; waarschijnlijk een oefenveld met ernaast, gelet op de herkenbare gebouwtjes rondom het veld, het hoofdterrein.

Wat betreft de pre- en protohistorische en vroege historische perioden, prehistorie tot en met de late Middeleeuwen, zijn er in de geschreven en archeologische bronnen, behoudens de metaaldetectievondst op caï-locatie 162376 die echter als “verloren voorwerpen” kunnen beschouwd worden, geen aanwijzingen voor aanwezigheid van archeologische erfgoedwaarden binnen het projectgebied. We moeten ons derhalve baseren op de landschappelijke en topografische ligging ervan.

Wat betreft prehistorie en protohistorie ligt het terrein vrij gunstig op een van oost naar west zeer licht dalend terrein op ca. 200 m afstand van de vallei van de Witbeek. Recente bodemingrepen, aanleg van het voetbalveld waardoor het gebied op de bodemkaart gekarteerd werd als OT, vergraven terrein, hebben ongetwijfeld invloed gehad op de oorspronkelijke bodemopbouw waardoor sporen van artefactensites enkel in verstoorde toestand aangetroffen kunnen worden. Na het terug in gebruiknemen van het terrein als voetbalveld werd bovendien vruchtbare grond stalmest aangevoerd om het terrein terug geschikt te maken voor de teelt van gewassen. Daarom kunnen artefacten aangetroffen in de ploegvoor niet direct in relatie gebracht worden tot het projectgebied zelf. De grond is immers van vreemde herkomst. Ondanks de gunstige topografische ligging, moet daarom de verwachting naar steentijdsites in situ als zeer laag ingeschat worden.

Naar protohistorische en vroeg-historische perioden, metaaltijden tot en met de volle Middeleeuwen, is de verwachting enerzijds matig in te schatten, anderzijds hoog specifiek wat betreft de Romeinse Tijd en dat op basis van de archeologische vondsten in de omgeving van het projectgebied. De mogelijkheid bestaat natuurlijk altijd dat er sporen van off-site fenomenen worden aangetroffen of een geïsoleerde afvalkuil zoals bijvoorbeeld in Overpelt – Bleekveldstraat¹ en Meeuwen – Hoogstraat/Kruisstraat². Aangezien ook de impact van de mogelijke verstoringen niet kon nagegaan worden, zijn sporen uit deze perioden niet volledig uit te sluiten.

Naar sporen uit de Late Middeleeuwen, Nieuwe Tijd en Nieuwste Tijd, 16de – 19de eeuw is de verwachting dan weer zeer laag aangezien de historische kaarten geen enkele indicatie opleverden van enige vorm van bebouwing op het terrein. De kern van het dorp ontwikkelde zich vooral ten oostzuidoosten van het projectgebied rondom de parochiekerk. De bebouwing in de directe omgeving van het projectgebied dateert uit het vierde kwart van de 20ste eeuw, daarvoor hoorde het gebied tot het landbouwareaal rond de dorpskern.

Het landschap evolueerde van een heidelandschap naar een akkergebied in de omgeving van Ophoven. Dit blijft zo tot in de tweede helft van 20ste eeuw wanneer het gebied opgaat in een verkaveling en rondom het projectgebied een wijk met voornamelijk vrijstaande woningen vorm krijgt. De open ruimte maakt vanaf die periode plaats voor een steeds denser wordende bebouwing.

De evolutie van het gebruik van het terrein is vrij eenvoudig. Vanaf de Late Middeleeuwen/Nieuwe Tijd lijkt het projectgebied deel uit te maken van het landbouwareaal in de omgeving van het dorp Ophoven. In de tweede helft van de 20ste eeuw wordt het terrein ingericht als voetbalveld. Die functie wordt terug opgeheven rond 1980 en het gebied samen met het aanpalende perceel aan de oostzijde wordt terug in gebruik genomen als akker. Dit is tot op heden nog steeds het geval.

¹ VAN DE KONIJNENBURG, R. en DONDEYNE, S., (2012) Archeologische opgraving site: Overpelt - Ringlaan / Veldstraat / Bleekveldstraat: eindverslag, HAAST-rapport 2012-08, Bree

² VAN DE KONIJNENBURG, R. en JANSSEN, J., 2017, Meeuwen-Gruitrode, Hoogstraat/Kruisstraat), Archeologienota na proefsleuvenonderzoek, HAAST-rapport 2017-34, Bree, D/2017/12654/34 (<https://id.erfgoed.net/archeologie/notas/3824>)

Mocht er nog bodemarchief aanwezig zijn dan zullen de bouwwerken, bouwen van woningen, aanleg van wegen en nutsleidingen, definitief vernietigend zijn voor eventuele archeologische sporen/relicten.

Verstoorde zones:

Het gebied kan omwille van de aanleg van voetbalvelden beschouwd worden als mogelijk licht, mogelijk matig verstoord. Op de bodemkaart is het terrein ingetekend als OT-terrein, vergraven terrein met mogelijk diepe antropogene bodemingrepen. Daarom wordt het volledige projectgebied beschouwd als een mogelijk matig verstoorde zone.

Fig. 4: Verstoorde zones binnen het projectgebied.

4: Advies en te nemen maatregelen

Ondanks voorgaande waaruit blijkt dat de archeologische verwachting om verschillende redenen matig moet ingeschat worden, behoudens de verwachting naar sporen uit de Romeinse Tijd, die hoog ingeschat wordt, zal via het programma van maatregelen aanbevolen worden om een archeologisch proefsleuvenonderzoek uit te voeren om zo het terrein archeologisch te kunnen evalueren en waarderen. Mogelijk worden er sporen aangetroffen van bewoning of van off site fenomenen uit de protohistorie of vroeg-historische perioden. Qua afstand tot water en bodemkundig ligt het terrein gunstig als vestigingsplaats voor (semi-)nomadische familiegroepen. De impact op de oorspronkelijke bodemopbouw van de aanleg van de sportvelden kon niet nagegaan worden in het kader van deze bureaustudie. Bovendien, toevalsvondsten zijn nooit uit te sluiten.

RANDVOORWAARDEN: het terrein is momenteel nog in gebruik als akker. De eigenaar/pachter(?) moet toegang geven tot het perceel er zich bewust van zijnde dat de grond en zeker de akkerlaag door het proefsleuvenonderzoek geroerd zal worden.

Doel, onderzoeksstrategie, onderzoeksmethode & technieken

Onderzoeksmethode: proefsleuvenonderzoek.

Het doel van een proefsleuvenonderzoek is het evalueren van de archeologische waarde op een deel van of het gehele terrein, afhankelijk van de resultaten van het landschappelijk bodemonderzoek, door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven. Dit gebeurt door middel van een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed.

Door de proefsleuven in te planten zoals voorgesteld op fig. 5 wordt meteen gebiedsdekkend gewerkt en kan gemakkelijk 10% van het terrein onderzocht worden zoals bepaald in de Code van goede Praktijk. In het voorstel van inplanting van de proefsleuven op fig. 5 is uitgegaan van een onderlinge afstand van 12,50 m om gebiedsdekkend te kunnen prospecteren. De oriëntatie van de sleuven, noordnoordwest - zuidzuidoost georiënteerd, houdt rekening met de richting van het reliëf en staat haaks op de vallei van de Witbeek.

2 m brede proefsleuven geven het beste resultaat om de verstoringen vast te stellen, af te bakenen en te determineren. Door ze in te planten op een onderlinge afstand van maximaal 12,50 m wordt meteen gebiedsdekkend gewerkt en kan gemakkelijk 10% van het terrein onderzocht worden zoals bepaald in de Code van goede Praktijk. Door ze op 12,50 m afstand van elkaar, gemeten van "hart tot hart", aan te leggen kunnen gemakkelijk vijf proefsleuven aangelegd worden over de volledige lengte van het projectgebied en blijft er in de noordoostelijke hoek van het terrein plaats voor een bijkomende korte proefsleuf of kijkvenster.

Aanvullend, om minimaal 12,50% van het terrein te onderzoeken, worden kijkvensters of volgvensters aangelegd indien sporen aangetroffen worden. De kijk- en/of volgvensters worden aangelegd om een beter inzicht te krijgen in de onderlinge samenhang van sporen, indien er aangetroffen worden, om een duidelijke afbakening te kunnen maken voor een eventueel vervolgonderzoek indien toch waardevolle sporen zouden aangetroffen worden of om de schijnbare afwezigheid van sporen te verifiëren.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek dient de nodige aandacht te gaan naar de bodemopbouw in het plangebied. Tevens dienen het aangelegde vlak alsook de storthopen met een metaaldetector op signalen gecontroleerd te worden.

De volgende onderzoeksvragen moeten met dit onderzoek minimaal beantwoord worden:

- Wat is de bodemkundige opbouw van het terrein?
- Welke zijn de waargenomen horizonten in de bodem, beschrijving + duiding?
- Zijn er aanwijzingen voor een verstoorde ondergrond? Valt deze af te bakenen?
- Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?
- Zijn er tekenen van erosie?
- In hoeverre is de bodemopbouw intact?
- Is er sprake van een of meerdere begraven bodems?
- Wat is de relatie tussen de bodem en de landschappelijke context (landschap algemeen, geomorfologie,...)?
- Zijn er indicaties voor archeologisch interessante zones binnen het plangebied?
- Is er een bodemkundige verklaring voor de partiële afwezigheid van archeologische sporen? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?
- Zijn er sporen aanwezig?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?

- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- Zijn er sporen aangetroffen die wijzen op structuren?
- Zijn er sporen die wijzen op funeraire contexten?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?
- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?
- Komt het projectgebied in aanmerking voor een eventuele archeologische opgraving voorafgaand aan de werken? Wat is de verwachte sporendensiteit?
- Welke onderzoeksvragen en aandachtspunten kunnen geformuleerd worden na uitvoering van een prospectie met ingreep in de bodem in functie van een eventueel vervolgonderzoek?

Het onderzoeksdoel is bereikt wanneer op basis van het vooronderzoek met ingreep in de bodem een voldoende gefundeerde uitspraak kan worden gedaan over de aard, omvang en behoudenswaardigheid van de archeologische waarden in het plangebied en wanneer een eenduidig advies kan worden gegeven voor vrijgave van het terrein, een opgraving of behoud in situ. Om te bepalen of het onderzoeksdoel is bereikt, gebruikt de erkende archeoloog de volgende criteria:

Oppervlaktecriterium

Aangezien het principe van het voorgestelde proefsleuvenonderzoek gebaseerd is op een statistische manier van werken is het van belang dat een voldoende ruime dekking wordt verkregen. Bovendien is het van belang dat de spreiding van de sleuven over het hele terrein gewaarborgd wordt zodat uitspraken kunnen worden gedaan over het hele terrein.

Inhoudelijke evaluatie

De erkende archeoloog moet eventueel aanwezige archeologische waarden voldoende onderzoeken zodat uitspraken kunnen worden gedaan over onder meer datering, interpretatie en onderlinge samenhang van sporen.

Ruimtelijke evaluatie

De erkende archeoloog moet eventueel aanwezige archeologische waarden zodanig onderzoeken dat hij een uitspraak kan doen over de ruimtelijke spreiding van een of meerdere archeologische vindplaatsen in het plangebied.

Opmerking:

Het volledige vervolgtraject is afhankelijk van de resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem door middel van landschappelijke boringen. Volgens de Code van de Goede Praktijk (8.4 en verder) kan een volgende stap in het vervolgtraject pas in detail worden uitgeschreven nadat de resultaten van een voormalige stap in het vooronderzoek beschikbaar zijn. Hierdoor zijn de hier voorgestelde stappen voorwaardelijk en niet bindend.

Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van goede Praktijk:

Er wordt niet verwacht dat afwijkingen van de Code van Goede Praktijk zich zullen/kunnen voordoen.

Fig. 5: voorstel van inplanting van de proefsleuven

5: Lijst met afbeeldingen

- Fig. 1: Bounding Box
- Fig. 2: Kadastraal uittreksel dd. 2019 © cadgis viewer
- Fig. 3: gegeorefereerd verkavelingsplan
- Fig. 4: Verstoorde zones binnen het projectgebied.
- Fig. 5: voorstel van inplanting van de proefsleuven